

viet nam BULLETIN

Verschijnt om de 14 dagen
Redactie: M. v Dulleman
E. de Lijser
O. D. v. d. Muyzenberg
Tineke Nijenhuis
A. A. Regtien
Redactie/Administratieadres;
Vietnam Bulletin
p/a ASVA,
Weesperstraat 51, Amsterdam
Gironummer: 1 28 11 98, tnv Vietnam Bulletin
Abonnement f 5,- per half jaar
Los nummer f 0,40

Eerste jaargang nr 17 - 21 januari 1967

DE TRAGEDIE VAN SAIGON

door Frances Fitzgerald

(Atlantic Monthly, december 1966)

Mej. Fitzgerald is een Amerikaanse journaliste, die vrijwel het gehele jaar 1966 doorbracht in Zuid-Vietnam. van waaruit zij artikelen over de oorlog en zijn neveneffekten schreef voor de New York Times Sunday Magazine en de Village Voice van New York. Mej. Fitzgerald is 26 en studeerde aan het Radcliffe College. Voor haar vertrek naar Vietnam schreef ze voor de New York Herald Tribune. (red. Atlantic Monthly)

Aan de rand van Saigon mindert het militaire verkeer van het vliegveld Tan Son Nhut vaart in een verstikkende walm van eigen uitlaatgassen. Dan gaat het in een stroom van fietsen, fiets-taxi's en Lambretta-driewielers op een smal bruggetje af, waar twee hopen afval aangeven dat men een nieuwe wijk van de stad binnenkomt. Iedere avond zoekt een meisje op naaldhakken haar weg over de barrière van rottend fruit naar het trottoir. Triomferend lacht ze naar de jongens die bij een Cola-tentje staan te hangen en stapt, met haar oorbellen rinkelend, in een wachtende Buick.

Het modderpaadje waarover zij kwam, verdwijnt achter de mooie gevels van een paar nieuwe huizen en leidt naar een doolhof van hutten en krotten met rieten en blikken daken. Dit is Bui Phat, een van de oudste vluchtelingenwijken. Het ligt aan de andere kant van de rivier, net tegenover Frans Saigon met zijn luxe villa's en lommerrijke straten. Het is er een wirwar van paadjes, waarlangs jongelui met witte overhemden hun Vepas duwen langs arbeiders in zwarte pyama's en langs vrouwen die water dragen. Na twaalf jaren en een stroom van nieuwe vluchtelingen is Bui Phat minder een stadswijk dan een samenstel van dorpen waar boeren leven met hun stadskinderen. Je wordt er bijna onder de voet gelopen door de kinderen. De politie, zegt men, komt zelden de wijk binnen uit vrees voor een bende jongelui wier leider, een jonge deserteur, over Bui Phat regeert.

Hoewel het grootste deel van Bui Phat leeft buiten de wet, buiten de elektriciteitsvoorziening en het waterleidingstelsel is het steeds in verandering, het wordt rijker. Hier en daar verrijzen midden in de chaos van krotten en paadjes, nieuwe betonnen gebouwen met schitterende pastelkleurige muren, neonlichten en plastic tuinmeubelen. In een van die tuinen ligt een Amerikaan halfnaakt te zonnen onder een waslijn vol Amerikaanse uniformstukken. Hij weet niet - en hij zal het waarschijnlijk nooit weten - dat het huis naast hem bezit is van een agent van de Vietcong en door hem ook bewoond wordt.

Afgezien van Bui Phat en soortgelijke wijken vertoont Vietnam weinig tekenen van 21 jaren oorlog. De doorploegde aarde van een dorp wordt snel overwoekerd door onkruid, en het oerwoud neemt ontgonnen land weer vliegensvlug in bezit; op de plaats waar een bom van 500 pond ontploft is, vult de krater van enkele meters doorsnee zich langzaam met slib; de mensen bouwen niet meer van die grootse stenen graftomben, zoals vroeger. Bui Phat echter is het nieuwe gezicht van Vietnam. Van Danang in het noorden tot Rach-gia, de slaperige haven-

stad aan de ingang van de Mekongdelta verschijnen de nieuwe achterbuurten, de krottenverzamelingen bij alle steden en garnizoensplaatsen. Ze zijn overal, onder aan de voet van versterkingen van zandzakken, onder de kanonlopen van de provinciehoofdsteden, verborgen achter de rechte straten van Saigon, Nhatrang, Quinhon, overal waar de vluchtelingen een stukje grond kunnen vinden dat buiten de oorlog ligt.

Vluchtelingen

In het afgelopen jaar van Amerikaanse oorlogsuitbouw hebben een half miljoen mensen hun dorpen verlaten als vluchteling, officieel. Niemand weet hoeveel groter het aantal ontheemden werkelijk is, maar de schatting voor één jaar is een miljoen. Welke schatting men ook aanhoudt, duidelijk is dat de bevolkingsgegevens van Vietnam door de afgelopen twee oorlogsjaren ingrijpend veranderd zijn. Mensen stromen over het land alsof dit schuin opgetild was, voornamelijk de steden en stadjes binnen, de echte 'strategische gehuchten' in deze oorlog. Hoewel ze soms maar enkele centimeters op de kaart afleggen, verliezen deze refugees toch hun grond, hun familie, hun voorvaderlijke huizen en de hele leefwijze waarin ze opgegroeid zijn. Op dit moment woont meer dan een kwart van de gehele bevolking, dat is meer dan de helft van de bevolking die onder regeringskontrolle staat, in de zes grote kuststeden, of liever gezegd in de stedelijke nederzettingen, want er is maar één stad in Zuid-Vietnam.

Saigon is de stad. Eens een middelgrote handelsstad en hoofdstad van Cochin China, is het de laatste twintig jaar uitgegroeid tot een van de grootste hoofdsteden van het Verre Oosten. Het werd tot het centrum van een land dat geen centrum kende en tot het hoofdkwartier van verschillende legers. De twee miljoen mensen die wonen op zijn 21 vierkante mijlen en de miljoen inwoners van de stedelijke Gia Dinh-provincie maken Saigon tienmaal zo volkrijk als Danang, zijn grootste rivaal. Sinds het begin van de Tweede Wereldoorlog is de bevolking binnen de oude stadsgrenzen verviervoudigd, waarbij de open ruimte tussen de vroeger los van elkaar liggende kernen Saigon en Cholon werd opgevuld langs de rivieren die daar stromen. Daarna sloeg de bevolkingsgroei terug in Saigon zelf. Aan drie kanten ingesloten door moerassen en de oorlog en aan de vierde kant door zijn eigen leger, steekt Saigon nu Tokyo naar de kroon op het stuk van de grootste bevolkingsdichtheid in de wereld. Toch wonen bijna alle inwoners in één- en tweeverdiepingshuizen, gewoontegetrouw, omdat Saigon op een lage modderbank gelegen is, die in het natte seizoen half overstroomd is, midden in een netwerk van rivieren en kanalen.

De openbare diensten die voor de oorlog door de Fransen waren ingericht, zijn bijna geheel ontwricht onder de druk van de nieuwe bevolking, waarbij de 30.000 Amerikanen nog zwaarder tellen dan hun aantal alleen. Doordat veel van de Indochinese handel voor Saigon verloren ging en daar slechts de winst van een beetje lichte industrie tegenover staat, zou Saigon onder normale omstandigheden slechts een derde van de huidige bevolking kunnen herbergen. Zonder de Amerikaanse bouwprojecten zou de werkeloosheid, die al ernstig was toen de Fransen in 1954 vertrokken, tot onvoorstelbare afmetingen toegenomen zijn.

Na 21 jaren van oorlog en politieke crisis lijkt Saigon op één enkele reddingsboot, die in zee is gezet voor de passagiers van een heel zinkend passagiersschip. Saigon leeft op een gok, met een zeer kleine kans. In één jaar zijn de prijzen van de belangrijkste levensbehoeften 100 tot 200 procent gestegen, met uitzondering van de rijstprijz die slechts met 60% steeg door het Amerikaanse importprogramma. Hoewel in sommige sectoren de lonen bijna gelijk omhoog zijn gevlogen, hebben de voortdurende aanpassingen van de lonen, die mede veroorzaakt werden door havenblokkade en wegversperringen van de Vietcong, steeds sociale spanningen veroorzaakt.

In Saigon heeft een man een kans van één op tien om TBC op te lopen; zijn kinderen - als zij de leeftijd van vier jaar bereiken, wat slechts twee op de drie doen - hebben iets meer kans lid van een jeugdmisdadigersbende te worden dan om naar een openbare middelbare school te gaan. Hoewel er geen zuivere schattingen bestaan over hun omvang wordt Saigon overdekt met wijdvertakte Vietcong-netwerken van politieke en paramilitaire aard. Hun agenten verspreiden propaganda, halen voedselvoorraden op en verzamelen inlichtingen. Het is niet te verwonderen dat de meest effectieve en weerstandskrachtige politieke cellen in de armoedigste wijken zitten. Het wordt de Amerikanen aangeraden om voor hun eigen veiligheid niet te komen in die miserele krottenwijken tussen de United States Agency for International Development (USAID) en een complex van het Amerikaanse leger in de benedenstad van Saigon.

Bezitloze stadsbevolking

Hoewel de Vietcong er niet meer op kan hopen Saigon militair in te nemen, geven de levensomstandigheden in Saigon - en in mindere mate die in andere steden - hun heel wat politieke kansen. In de drie jaren sinds de val van Diems regime hebben stakingen, demonstraties en militaire coups in Saigon de opeenvolgende regeringen gemaakt en gebroken. (...) Hoewel de demonstraties niet uitdrukkelijk protesteerden tegen de toestanden in de stad, werden ze toch alle gevoed door de ontevredenheid van het bezitloze stadsvolk. Tijdens de politieke crisis van het voorjaar 1966 waren de straten van Saigon elke avond vol met mensen die wachtten op de geringste aanleiding om alles dat op hun weg lag aan te vallen. Relletjes vormden het avondlijk vermaak - omdat er weinig andere vormen van vermaak zijn in de stad. Toen zij eenmaal de massa's in Danang en Saigon op de been hadden gebracht, verloren de Buddhisten de leiding en de politiek ging over op benden tieners. Wekenlang aarzelde de regering om de oproerpolitie in het veld te brengen, niet zozeer omdat zij bang was voor de demonstranten, maar wel voor het gebrek aan steun bij het volk. In die periode van verwarring ging de Vietcong tot enige geweldpleging over, maar nooit zover als mogelijk zou zijn geweest. Men moet dit en het feit dat zij nooit actief gestreefd hebben naar een georganiseerde steun in de steden, misschien minder toeschrijven aan de leer van Mao dan aan hun eigen emotionele banden met het Vietnamese dorp. Maar dat kan veranderen. Bij een militaire impasse kunnen zij, zoals een komentator stelt, alleen nog op een grote doorbraak rekenen als zij onrust in de steden gaan gebruiken. Er gaan al geruchten dat het gebrek aan leiding in de maatschappij van (de Chinese tweelingstad van Saigon, VB) Cholon, dat door de val van het regime-Diem ontstond, opgevuld begint te worden door Chinese kommunistische agenten. Als de regering-Ky geen solide aanhang in de steden kan krijgen, zal zijn greep op het volk even krampachtig blijven als hij tijdens de crisis in de afgelopen lente was. Ondanks het belang van Saigon voor het nationale bestuur en ondanks de geldstroom die door Saigon heengaait, krijgt de stad heel weinig om voor zijn inwoners te besteden (de begroting van Saigon bedraagt 8,7 miljoen dollar = ongeveer 30 miljoen gulden). Van deze som gaat tweederde naar de politie en in de salarissen van ambtenaren, zodat er voor alle stadsdiensten en plannen nog iets meer dan een dollar per inwoner per jaar overblijft.

Ofschoon Saigon nog wat geld extra ontvangt van de ministeries van Jeugdzaken en van Sociale Zaken en van andere departementen is het bedrag, na aftrek van de ambtenarensalarissen, zo klein en zo verrekend in de nationale begroting dat men er slechts achter zou komen hoe groot het is met behulp van een komputer. In afwijking van elke andere streek van het land krijgt Saigon niets van de speciale oorlogsfondsen die door het ministerie van Revolutionaire Ontwikkeling worden verstrekt, terwijl zelfs de provincie An Xuyen, die slechts voor 4% onder regeringskontrole staat, meer dan een miljoen dollar ontvangt voor zijn rijke landbouwende bevolking. Omdat er naar verhouding weinig administratieve rompslomp betrokken is bij de verschaffing van deze gelden, zijn ze belangrijker dan hun omvang alleen zou doen vermoeden. Ze zijn in feite de enige fondsen die beschikbaar zijn voor nieuwe projecten, voor bouwen in plaats van voor onderhouden. Wat de direkte bijdragen van USAID aan Saigon betreft, het totaal was het vorige jaar onbekend; dit jaar werd het niet vrijgegeven, maar het komt niet veel boven de som voor de ontwikkelingsprojecten voor water en elektriciteit uit. Maar het is niet alleen een kwestie van geld. Er is geen effectief bestuur. De bureaucratie viert hoogtij in Saigon (...). In theorie verantwoordelijk voor de 'autonome stad' (zelfstandig van het provinciale bestuur nl.), kan de burgemeester van Saigon nog niet eens een nieuwe kraan op een stadswaterleiding vervangen op zijn eigen verantwoording. Onder hem reikt een enorm netwerk van ambtenaren tot op distrikts-, onderdistrikts- en wijkniveau, tot in dat van de 'vijf-familiegroepen' toe. Nadat het door Diem was ingesteld als een stelsel van politieke beheersing, is dit netwerk zo dicht geworden dat initiatieven van bovenaf nooit tot onderaan doordringen, en zelfs niet tot vele van de tussenniveaus, tenzij deze initiatieven slechts het invullen van formulieren vereisen. Het systeem was nooit bedoeld te werken in de omgekeerde richting, zodat de Saigonnezen onder 'bestuur' verstaan: politie, belastinginnehmer en de generaals.

Wat de burgemeester van Saigon betreft, zijn macht is afhankelijk van zijn overtuigingskracht, zijn relaties met ministers en de regerende junta. Elk jaar moet hij alle betrokken ministeries aflopen om goedkeuring voor ieder plan te krijgen, voordat hij een piaster van het stadsbudget kan uitgeven. Dit systeem is onvermijdelijk bij een gecentraliseerd bestuur zonder verkozen ambtenaren. De burgemeester kan slechts driekwart van het geld besteden, dat wil zeggen ongeveer twee miljoen dollar aan bijvoorbeeld stratenreparatie, scholenbouw, verbetering van hygiënische en sociale toestanden.

Vergelende ordners

De rest verdwijnt in de boeken. De boeken, die zware, vergelende ordners met formulieren in viervoud, die overal in de ministeries liggen, waar geen schrijfmachine klinkt en waar het enige geluid dat waar te nemen is afkomstig is van afbladderende verf en een vallende piaster, waar klerken brieven schrijven in hun preciese, elegante handschrift en waar de ambtsdragers aan lege bureaus zitten, starend in het niets. De burgemeester die in zijn hart en van wapen parachutistenkolonel is, wordt van tijd tot tijd prikkelbaar. Vlak voor het Vietnamese Nieuwjaar van 1966, toen de prijs van varkensvlees ongehinderd door enige inspanning van de bureaus die de invoer moeten regelen, steeg, rende hij in wanhoop naar het ministerie van Economische Zaken en bedreigde de minister met een pistool. Nadat enkele dagen voorbij gegaan waren en er niets veranderde, ging hij terug met een handgranaat waaruit hij de pen had verwijderd. Voorzichtig zetten de ambtenaren hem het gebouw uit, en keerden terug naar hun ordners.

Op eigen gezag stelde de burgemeester zich toen aan het hoofd van een afdeling soldaten en trok het platteland in om een kudde varkens te bevrijden uit de handen van de Vietcong. "Het is belachelijk", zegt de assistent van de burgemeester (eveneens parachutist) en de burgemeester voegt er aan toe: "Ik hoef het volk niet te bestrijden, ik moet de regering bestrijden. Kijk, ik ben militair"; hij houdt een denkbeeldig geweer omhoog, "Ik zou er liever op uittrekken om kommunisten neer te schieten, pang, pang." Hij brult van het lachen.

Zelfs als de nationale regering belangstelling zou hebben in de civiele problemen van de steden, dan zou zij te kampen hebben met de eigen onkunde op het punt van beslissen. Duizend werkelijke en onwerkelijke obstakels verhinderen de eerste stap in de richting van stadsplanning. Hoe kan de gemeente aan de weinige bouwverordeningwetten die er zijn de hand houden, als Mevrouw Nguyen Van X de winsten van haar onroerende goederen deelt met de Heer Tran Van Z? Omdat weinig ambtenaren hun staf en collega's kunnen vertrouwen, is wantrouwen in de regeringsdiensten wijdverbreid. Op geruchten van onbetrouwbaarheid baseren frakties hun aanvallen om hun onwelgevallige benoemingen en niet-voordelige plannen niet te laten doorgaan. Gedurende het jaar dat de ministeries van Openbare Werken en Transport de busdiensten van Saigon beheerden, waren er op 70 bussen, waarvan steeds 30 buiten dienst, 1100 tot 1600 employeés. Het preciese aantal blijft twijfelachtig, want dergelijke feiten zijn, net als het nationale budget, geheim.

Het leven van de ambtenaren is verschrikkelijk moeilijk. In een stad die even duur aan het worden is als welke westerse stad ook, verdient een ambtenaar in de middengroep met een universitaire graad (...) \$ 70 tot \$ 100 per maand; een minister verdient minder dan een prostituée. "Zelfs als een man eerlijk is" zei een hoge ambtenaar verdrietig, "moet hij toch zorgen voor een huis voor zijn gezin en voor de opvoeding van zijn kinderen." In werkelijkheid zal een ambtenaar die niet kan of wil leven van corruptie, een tweede baan erbij moeten nemen. Omstreeks middernacht kan men dan ook een ambtenaar zien, die in de Tu Do-straat, de straat met de bars, Amerikaanse soldaten oppikt om ze met zijn Vespa terug te brengen naar hun kazerne.

Vraag het Jim... Bob... of Bill

Terwijl de Amerikaanse bureaukraten niet dezelfde geldproblemen hebben (integendeel) lijkt het wel of zij er zich tegen verzekerd hebben om ook maar iets efficiënter te zijn dan de Vietnamezen. Doordat zij aanwezig zijn als adviseurs hebben USAID-funktionarissen vrijwel alles van hun 'tegenhangers' aanvaard: sloten, voorraden, bureaucratie, familierelaties. Adviseurs van de ministers, adviseurs van de burgemeester, adviseurs voor de stedelijke ontwikkeling en het gemeentelijke bestuur - zij allen werken aan de stedelijke legpuzzel en geen van hen heeft alle stukjes. "Waarom vraag je het niet aan Jim... Bob... of Bill" zeggen ze tegen journalisten. "Hij heeft vast alle gegevens."

De laatste zes maanden hebben tenminste drie mensen geprobeerd te ontdekken hoeveel geld er in Saigon wordt besteed en waaraan. "Als je iets ontdekt, laat het ons dan weten", zegt één van de 'samenwerkers' opgeruimd. Na al deze jaren en na tenminste vier boekdikke academische studies heeft de Amerikaanse missie niet het minste idee van prioriteiten in de stedelijke ontwikkeling. Zij verliest zich in Alice in Wonderland-details. Sinds de tijd dat de Amerikanen in grote aantallen in Saigon kwamen, ligt de afval in grote hopen op de straat als vrijgezellenwas. De regering kon door haar inefficiënte loonpolitiek geen chauffeurs krijgen voor de weinige vuilnisophaalwagens die er waren. Aangespoord door kreten van journalisten en officiële bezoekers hebben de USAID en de Amerikaanse ambassade maandenlang gepiekerd over het

Grote Afval Probleem. Na lange vergaderingen op ambassadeniveau kwam er dan, ten eerste, een zending vuilniswagens die nozems in de haven tot op het karkas afbraken voordat het betrokken ministerie ze kon komen ophalen, en, ten tweede, kwam er een buitengewone betalingsregeling die alle Amerikaanse regels in Vietnam schond. Nu wordt er 60% meer afval opgehaald in Saigon. Maar er moet ook 60% meer afval worden opgehaald. En de Amerikaanse missie maakt zich buitengewoon druk over afval. Wat de andere stadsproblemen betreft, schijnt het wrede antwoord te zijn, dat wat de Amerikanen in hun dagelijkse leven niet stoort, ongemerkt naar een onbestemde toekomst wordt verschoven.

Amerikanen lopen gewoonlijk niet door de achterbuurten. Niet door de echte achterbuurten, zoals die van de afgelegen wijken (vier van de acht distrikten van Saigon) waarnaast Bui Phat een paradijs lijkt. Verborgen tussen een netwerk van kanalen, tussen hoofdstraten waarin netten huizen staan, zijn deze achterbuurten moeilijk te vinden, maar ze zijn des te onthullender door hun isolement. Reusachtige riolen, meren vol stilstaand vuil, waarboven hutten op palen staan, samengehouden door een dunne streep rottend board. Als westerlingen langslopen, lachen vrouwen verlegen vanachter de ramen en rennen de kinderen naar buiten - honderd zijn het er zo. Zij zijn niet zoals de dorpskinderen, die verveelde rakkers die hysterisch beginnen te lachen wanneer een klein jongetje valt en in het vuil rondspartelt. Binnen enkele ogenblikken vormen ze een bende, elkaar duwend en grijpend naar de vreemdelingen alsof het beesten zijn die geplaagd en gemarteld moeten worden totdat . . . De woede komt snel tevoorschijn achter de nieuwsgierigheid. Een kiezelsteentje vliegt door de lucht en valt zachtjes op de rug van de vreemdeling. Het wordt gevolgd door een regen van stenen.

Achterbuurten zoals deze bedekken Saigon; langzaam kronkelen zij uit achteraf stegen om door te stoten naar de hoofdstraten. Het hoofdprobleem van de stad zijn de daklozen; het probleem van de daklozen is dat ze nergens heen kunnen. Omdat het hoger gelegen gedeelte al overbevolkt is, kunnen ze alleen boven elkaar bouwen of in de moerassen van de westelijke distrikten, waarin de Vietcong regelmatig in groten getale doordringt. (De Vietcong vergroot de overbevolking door iedere nacht naar de stad te verhuizen om het bombarderen van de omtrek te voorkomen.)

Doxiades en Co

Aan de Noordoost-kant van de stad, van het vliegveld naar de door de Amerikanen gebouwde snelweg naar Bien Hoa, is het land of dichtbewoond, of onveilig, of gereserveerd voor toekomstig militair gebruik of ontoegankelijk door een combinatie van deze beperkingen. Het drie delen dikke plan voor landontginning en het bouwen van goedkope huizen, dat drie jaar geleden door Doxiades en Co werd opgesteld, is geheel verlaten. Vandaag kan de burgemeester zelfs geen land vinden om een busreparatiestation op te bouwen of om daklozen, die de weg naar de haven blokkeren, heen te brengen.

Hoewel de regering soevereine macht over privaateigendommen bezit, maakt ze er geen gebruik van, aangezien niemand genoeg vertrouwen in de waardevastheid van de piaster heeft - ofwel in de toekomst van de regering - om plannen te gaan realiseren die achttien maanden zullen vergen. Van een krachtige uitvoering van de wetten betreffende een indeling in zones is evenmin sprake. Geen enkel stuk grond wordt opgeëist voor de bouw van huizen, behalve dan een klein gebied in het achtste district dat beheerd wordt door een groep jonge toegewijde vrijwilligers. De baggermachines die er zijn, behoren tot het project District 8. District 4, een moerassig gebied gelegen achter de haven, wordt elk jaar geteisterd door branden. Zelfs na deze rampen - 'natuurlijke' stadsvernieuwingsprojecten - helpt de regering niet; de rijken kopen een paar vierkante meter modder voor hun nieuwe betonnen huizen en de armen nemen genoegen met wat er overblijft om hun hutjes van stro weer op te trekken.

Publieke huisvesting is zelfs voor de minister van Openbare Werken een lachertje. Officiële cijfers geven aan dat 65% van de huisvesting in Saigon niet aan de eisen voldoet, dit getal is gemeten aan de maatstaven voor Saigon. Volgens de officiële cijfers moet de stad met een bevolkingsgroei van 5% per jaar tien tot vijftienduizend huizen bouwen om aan de behoefte te voldoen. Door de hoge kosten voor de grond en de bouwmaterialen kunnen er maar 2000 gebouwd worden en dan alleen nog maar als de omstandigheden meewerken, wat meestal niet het geval is. In het verleden is gebleken dat de goedkope huizen, gebouwd met geld van de nationale loterij, werden betrokken door lagere ambtenaren met hun gezinnen die, wanneer ze bemerkten dat er geen elektriciteit, riolering en waterleiding aanwezig was, er weer uittrokken, waarna de mensen met nog lagere inkomens er in gingen wonen. Zelfs in het project District 8, de e-

nige self-supporting wijk van de stad, het paradepaard voor de Amerikaanse bezoeker, ontbreken de meest elementaire stedelijke diensten.

Plattelandsopbouw

In de stedelijke Giadinh provincie heeft de regering, door middel van het ministerie van Revolutionaire Ontwikkeling, een heel dorp gebouwd met waterleiding, een school etc. Bij gebrek aan ervaring bij stedelijke planning - de naam van het ministerie is 'Plattelands Opbouw' in het Vietnamees - is het een echt dorp zonder achterland geworden, het dichtstbijzijnde industrie-centrum ligt mijlen ver weg.

Wanneer een Amerikaan zou vragen wat zijn land gedaan heeft op het gebied van openbare stadsdienstverlening kan alleen maar het antwoord zijn: water en elektriciteit. Daar de Amerikanen bijna meer om elektriciteit geven dan om hygiëne, had de Vietcong het zeer goed bekeken toen zij de verbindinglijn met de waterkrachtcentrale in het noorden opbliezen in mei 1965. Maandenlang lag de stad er doods bij totdat het Amerikaanse gezantschap eindelijk door middel van het lenen van enorm veel generatoren en gasturbines genoeg energie bijeen had gebracht om aan de nieuwe vraag te voldoen, die toen na één jaar Amerikaans beheer tot 16.000 kilowatt was opgelopen.

Vice-president Humphrey

"Weet u" zei de minister van Openbare Werken met een spottend lachje "dat vorige maand de beperking op het gebruik van airconditioning is opgeheven? Heeft u dat gemerkt? Ik ook niet." De airconditioning gebruikt 25 tot 30% van alle elektriciteit van de stad. Toch is de televisie, een gift van vice-president Humphrey aan wijk 8, het enige elektriciteitsverbruik 's avonds in de wijken 6, 7 en 8. Deze generator alleen al zou voldoende watt opbrengen voor het hele omringende gebied als de inwoners geld genoeg hadden om de verbindingen aan te laten leggen en het licht te betalen. Tot begin 1966 voorzagen 40 bronnen, die binnen de stadsgrenzen lagen, in de watervoorziening van Saigon; deze voorziening was toereikend totdat een miljoen mensen meer deze bronnen moesten gaan gebruiken en men het gevaar liep op brak zeewater te stuiten. De bronnen waren goed, maar een voorwereldlijk systeem van pijpleidingen vertroebelde het water op een zodanige manier dat een Amerikaans handboek de regeringsambtenaren adviseerde het water eerst een uur te koken voor het gebruik. Men moet weten dat de Amerikaanse regeringsambtenaren in een gedeelte van de stad wonen waar het water in pijpen wordt aangevoerd; maar in het grootste gedeelte van de stad kan men alleen maar water uit de straatfonteinjes halen of wordt het door een vrachtwagen aangevoerd voor 2 piaster per 40 liter.

Om een op handen zijnde ramp te voorkomen, heeft de USAID de stad een ontwikkelingslening gegeven om een grote pomp te bouwen en nieuwe pijpen te leggen om het water van de Bien Hoa-rivier naar de stad te brengen; dit jaar zal men beginnen met de aanleg van drie hoofdleidingen dwars door de stad; dit geheel nieuwe systeem met verhoogde druk zal alle oude pijpen in de stad doen barsten. Binnen drie jaar zullen naar alle huizen en naar alle bestaande straatfonteinleidingen zijn aangelegd; misschien zullen ze in de verre toekomst de droge gebieden van water kunnen voorzien.

Er is een zeer beperkt rioleringssysteem. En de meeste afvoerwegen werken niet. Er bestaan geen plannen om rioolbuizen te leggen, aangezien de aanleg ervan door de nieuwe watertoevoer vier keer zoveel zou kosten als het nieuwe waterleidingssysteem op zichzelf.

Gezien haar ligging en een klimaat dat evenals dat van New York en Washington altijd warm is, zal Saigon nooit een gezonde stad zijn. Gezien de overbevolking, het gebrek aan waterafvoer, aan riolering en het ontbreken van een gemeentelijke ophaaldienst, kan het als één van de minst gezonde steden in de wereld worden beschouwd. Volgens de studie van Doxiades van 1963 heeft niet minder dan 10% van personen van 10 jaar en ouder klinies manifest longkanker. Het zuigelingen-sterfte-cijfer van 36,2% is beduidend veel hoger in Saigon dan in de rest van het land. Ondanks het op grote schaal begonnen inentingsprogramma van de USAID en van de Wereld Gezondheidszorg, zijn cholera, pokken en builenpest evenals melaatsheid en tyfus endemisch geworden in bijna alle bevolkingscentra van Vietnam; dit wordt veroorzaakt door de vluchtelingenstroom. De ziekten waarvoor geen entstof bestaat - malaria, amoebendisenterie, eczeem, wormen en een ongespecificeerd soort moeraskoorts - zullen mensenlevens blijven kosten totdat de levensomstandigheden verbeteren. Alhoewel Saigon meer ziekenhuisbedden en poliklinieken per persoon telt dan enig ander gebied in het land (deze verhouding is echter minder gunstig geworden), zouden haar faciliteiten in een klap verdwijnen als haar inwoners al hun ziektesymptomen

en de waarde van de westerse medikamenten zouden onderkennen. In plaats van een dag vrij te nemen om zich in een regeringskliniek te laten onderzoeken, koopt de bevolking de in vrolijke kleuren ingepakte Chinese medikamenten die een remedie zijn voor de ziekte die zij denken te hebben.

Niet ver van een buurtkliniek in de vierde wijk zit een tienjaar oud meisje met haar broertje op de arm op straat, de baby is lusteloos, bijna dood van de veelvoorkomende vuilzweren die het hele hoofdje bedekken. Nee, zegt het meisje, mijn moeder is er niet, zij is er nooit overdag. Ze werkt, zij werkt sinds mijn vader is weggegaan. De kleine optocht vervolgt haar weg; het distriktshoofd, het subdistriktshoofd voorop met de twee Amerikanen, de twee maatschappelijk werksters trippelen er achter aan, de lange witte rokken van hun 'ad dais' omhoogtillend voor de modder, en niet op of om kijkend. In de buurt van de markt versperren de verkopers van soep, rijst en groene gelatine de reeds drukke weg, zij bedienen hun klanten vanachter vlieggaas.

Onderwijs

Wat verderop stopt de optocht voor een klein schoollokaaltje, volgepropt met 5 en 6 jarige kleuters. Binnen is het zelfs overdag donker. De kinderen, schouder aan schouder, leren lezen uit komische boekjes. Wanneer ze de bezoekers in het oog krijgen, rennen ze, over elkaar strompelend, roepend en gillend naar buiten. . . Het lijkt wel een verstoorde mierenhoop. De jonge leraar maakt zich los uit het gewirwar. "Het is een privé school", zegt hij. "Ik heb zes klassen per dag, van de laagste tot de hoogste." Het distriktshoofd glimlacht vriendelijk naar de Amerikaan. "Het is een school", legt hij uit. "We hebben veel scholen in het distrikt. Bijna alle kinderen gaan naar school. Ik had het er daarnet over dat ik twee jaar in Parijs gewoond heb - in straat M - kent u die?"

Saigon telt in totaal 44 lagere scholen van de regering, waar 144.000 kinderen in beurten van 2 à 3 uur les kunnen krijgen. "De publieke opinie", zo schrijft het ministerie van Onderwijs, "is zeer bezorgd over de klassen tijdens de middaguren (11.00 tot 2.00) omdat deze zeer slecht voor de gezondheid worden geacht." Om 'het akute probleem van overvolle klaslokalen in Saigon' op te lossen, is het ministerie bezig 478 nieuwe klaslokalen te bouwen, waarvan geen enkele nieuw aankomende eerste jaars zal herbergen. Hoewel niemand ooit het aantal kinderen dat naar rijks- en naar privéscholen (de laatste is de vertrouwde mierenhoop) gaat, heeft geteld, zal dat aantal toch niet meer dan de helft van de schoolgaande jeugd van Saigon bedragen.

Toch zijn de Vietnamese regering en de USAID trots op hun lagere schoolprogramma. Voor de komende vijf jaar plannen zij het aantal bestaande scholen (4000 in het gehele land) uit te breiden en 85% van alle kinderen inclusief die van de Vietcong onderwijs te geven. De verwezenlijking zal des te meer iets bijzonders zijn door het feit dat de meeste nieuwe scholen, evenals hun voorgangers gebouwd zullen worden in de dorpen waar ze door de oorlog binnen een jaar weer vernield zullen zijn. Aangezien er nog niet zo iets bestaat als een ontwerp voor een stadsschool van twee verdiepingen, zal de 15% analfabeten zich gaan concentreren in de steden, in de pure, onvervalste cultuurcentra van radio en televisie.

In Vietnam heeft de oorlog de plaats van de industriële revolutie ingenomen als bron van sociale problemen. Door de plotselinge verstedelijking zijn dorpen uiteengevallen, gezinnen ontwricht en vrouwen met hun kinderen alleen achtergebleven, overgeleverd aan het stadsleven. In Saigon zelf wordt door ingewijden het aantal prostituées op 29.000 geschat en het aantal jeugdige delinquenten op 200.000. Het aantal wezen, weduwen, invaliden, bedelaars, geestelijk gestoorden, achtergelaten kinderen en slachtoffers van brand en van verkeers- en arbeidsongevallen durft men niet te schatten.

Vaderlandsliefde

Het ministerie van Maatschappelijk Werk, gekonfronteerd met deze chaos, verklaart: "Wat ons land betreft, stelt dit ministerie zich ten doel, met alle mogelijke middelen de vaderlandsliefde en tradities van ons volk te stimuleren, om onze nationale waarden, die vernietigd dreigen te worden, hoog te houden. . . . Met betrekking tot de nationale liefdadigheid zal dit ministerie iedereen aansporen te proberen alle maatschappelijke problemen op te lossen op basis van barmhartigheid." Met alle verschuldigde eerbied aan het ministerie, waarvan de denkbeelden de algemene opinie van de intellectuelen in dit deel van het land vertegenwoordigt, heeft het zich toch aan de verkeerde kant van de geschiedenis opgesteld, een vergissing waarvan de Vietcong niet beschuldigd kan worden. In plaats van een coherent basissysteem in te voeren,

is Amerika druk bezig een maatschappelijke structuur op te lappen, die zij door haar eigen aanwezigheid in dit land helpt afbreken.

Na maandenlang kibbelen heeft de Ambassade uiteindelijk aanbevolen een team van adviseurs naar het ministerie van Maatschappelijk Werk te sturen. Het is de vraag wat dit team nu precies moet doen met het budget van 2 miljoen dollar van het ministerie - waarvan 5% naar Saigon gaat - en met een ongeschoolde, slecht betaalde staf zonder overtuiging. Als dit team energiek is, slagen de VIP's, die bedrijvig door de Dickensiaanse weeshuizen en opvangcentra rondlopen, er misschien in luidkeels te roepen om een nieuwe studiegroep, die druk kan uitoefenen op de Amerikaanse Ambassade, om druk uit te oefenen op Washington, om financiële steun te verlenen aan de regering Ky en druk uit te oefenen om er iets aan te doen. Intussen zal het aantal jeugdige delinquenten in Vietnam wel gelijke tred blijven houden met het aantal Amerikaanse soldaten.

De statistieken geven alleen de veranderingen in de steden aan. Hoewel de Vietnamezen er kennis van kunnen nemen, zijn er slechts weinigen die ze op de juiste wijze kunnen interpreteren. De hele geschiedenis door waren de steden in het bezit van vreemden - Chinese machthebbers, Chinezen van overzee, en Fransen. Van Hué, de keizersstad met het Zomerpaleis van Peking op schaal, tot Cholon, dat een zichtbaar verlengstuk is van de handelswijken van Kanton, en Saigon met zijn geplande brede avenues en zijn Franse architectuur, weerspiegelen de steden hun verleden. Deze steden hebben een duidelijk buitenlands aspect; de Vietcong spreekt erover als 'out there' in tegenstelling met 'in here' in het dorp. De intellectuelen in de steden - een hoogleraar, een generaal, een geraffineerde dagbladcommentator - keren elk jaar naar hun dorp terug (als de oorlog het toelaat) om hun plaats in de familiehiërarchie weer in te nemen en daarna als het ware hun 'buitenlandse werkkring' met een nieuwe termijn te verlengen.

Een doorzichtige plaats

Voor de 4 miljoen Vietnamezen die in stadswijken wonen, bestaat de stad slechts ten dele; het is louter een doorzichtige plaats, waardoor zij terugkijken op hun dorp. Want Vietnam was hun dorp. Binnen het dorp, dat een uitgebreide clan en traditionele bestuurseenheid was, beschermde een dicht net van gewoonten, godsdienst en familieverhoudingen de enkeling en bond hem aan een stelsel van wederzijdse rechten en plichten. Onder de Mandarijnen en het 19e eeuwse Franse bestuur was de centrale regering slechts een overkoepelend orgaan over de dorpen. Pas na de Tweede Wereldoorlog begon de Vietminh en naderhand de regering-Diem de dorpsstructuur open te breken en de regeringsmacht direkt aan de enkeling op te leggen. Hoewel de regering tegenwoordig wel de moderne opvattingen over het staatsbestel heeft overgenomen, heeft zij nog niet geheel de daarmee samenhangende rechten van de burger en zijn eigen verantwoordelijkheid geaccepteerd. Op het platteland zijn de dorpingen door de machtige, maar in wezen negatieve bureaucratie toch weer op zichzelf aangewezen, dat wil zeggen, op wat is overgebleven van de eeuwenoude gemeenschapsstructuur. In de steden, waar deze structuur uiteengevallen is, kunnen de inwoners, maar vooral de pasaangekomen vluchtelingen, zich tot niemand wenden voor rechtszekerheid, materiële hulp of veiligheid.

In bepaalde opzichten beheersen de vreemdelingen nog steeds de steden. De Amerikaanse interventie in de Vietnamese oorlog en hun militaire tactiek brengt de verstedelijking met zich mee. Of de vluchtelingen al of niet kwamen om een baan te vinden, zij kwamen ten gevolge van de oorlog - niet speciaal wegens de activiteiten van de Vietcong, maar door de oorlog zelf, de luchtaanvallen, het artillerievuur, de gevechten, en wegens de verbreking van de verbindingen tussen de oogstvelden en de afzetmarkten. Hoewel sommige steden, Saigon erbij inbegrepen, maatregelen hebben genomen om verdere bevolkingstoename tegen te gaan, blijft de bevolking van deze steden meegroeien met de vermeerdering van de Amerikaanse activiteiten.

Afgezien van de agressiviteit van de nieuw aangekomen Amerikaanse troepen, van het grote Amerikaanse materieel, de artillerie en de bommen, nemen de verschrikkingen van de oorlog voor de plattelandsbevolking niet alleen toe in aantal, maar ook in soort. Terwijl de Amerikaanse troepen erin geslaagd zijn een indrukwekkend aantal Vietcongliden te doden, is noch het Amerikaanse, noch het Zuidvietnamese leger erin geslaagd veel te behouden van de gebieden die ze 'met geweld veroverd en gezuiverd' hebben. In de provincie Binh Dinh, waar de Amerikaanse troepen in februari 1966 bij een omvangrijke actie meer dan 1500 Vietcongliden gedood hebben, heeft de Vietcong alles heroverd, behalve de direkte omgeving van het Amerikaanse garnizoenshoofdkwartier. De inwoners van de Anlao-vallei die hun huizen niet verlaten hebben en achter gebleven zijn, worden nu weer opnieuw beschoten. Tenzij een van beide legers meer

mensen kan afstaan om hen daar in garnizoen te leggen, zal de trek naar de stad voortdurend toenemen; grote gebieden zullen ontvolkt worden en de steden zullen overstroomd worden.

De autoriteiten hebben de oplossing voorgesteld dat legereenheden de dorpingen blijvend afsluiten van het omringende land, waardoor de Vietcong geïsoleerd zou worden. Omdat Vietnam nog een agrarisch land is, is het de moeite waard de economische consequenties van deze draconische maatregel te bekijken. Tot nu toe zijn Amerikaanse legereenheden hoofdzakelijk opgetreden in de dunbevolkte gebieden van Centraal Vietnam; als de legerleiding een troepenmacht (men spreekt zelfs van drie divisies) naar het gebied van het 4e Corps in de Delta (de rijstkom van Vietnam, waar meer dan 1/3 van de bevolking woont) zou sturen, zal zij rekening moeten houden met een worgende greep op Saigon en de steden in het zuiden.

Morrison Knudse uit Boise

Waar de Amerikaanse troepen komen, zijn centra met stedelijk karakter ontstaan; hierdoor hebben zij de steden en het leven van de inwoners veranderd. In een land zonder industriële basis is een groep Amerikaanse maatschappijen, RMK-BRJ (Raymond International uit New York; Morrison - Knudse uit Boise, Idaho; Brown & Root uit Houston, Texas; en J. A. Jones uit Charlotte, Noord Carolina), onder kontrakt om een aantal projecten uit te voeren voor het Amerikaanse ministerie van Defensie, projecten die meer kosten dan het gehele Vietnamese nationale produkt.

Deze combinatie heeft 38.000 Vietnamezen in dienst meer dan welke andere organisatie ook, met uitzondering van het Vietnamese leger. Niet alleen in Saigon, maar in alle havensteden en binnenlandse bases, zoals Bienhoa, Anke en Pleiku, heeft de aanwezigheid van de Amerikanen de economische en maatschappelijke structuur gewijzigd. Door de enorme toename van de vraag naar arbeid, dienstverlening en goederen, neemt de inflatie toe en raakt de economie op drift. Door de inflatie zijn de hogere ambtenaren van leger en burgerlijk bestuur, die vastgelegde salarissen hebben, de corruptie gaan beschouwen als een middel van bestaan in plaats van een luxe. Konsumptiegoederen die door de USAID worden geïmporteerd om de inflatie doelmatig te bestrijden, remmen de industriële ontwikkeling; de nieuwe geldadel investeert in dienstverleningen aan de Amerikanen. De Amerikanen bieden tegen elkaar op om nieuwe wijken met water en elektriciteit te krijgen en zij verdrijven de Vietnamezen uit de beste wijken van hun eigen steden. Hoewel op de lange duur nieuwe ideeën, nieuwe technieken en een nieuw maatschappelijk bestel Vietnam ten goede kan komen, is de onmiddellijke invloed van het Amerikaanse leger een zinsbegoocheling. Neem een enkele wijk in Saigon met zijn kermis van bar-meisjes, zuipende soldaten, hoertjes, dronken zeelieden, bedelaars, zakkenrollers, zwart-handelaars, schoenpoetsertjes, gewapende MP's en humeurige fiets-taxi-bestuurders, en dat dan nog te vermenigvuldigen met een faktor voor de door het Pentagon aangekondigde troepensterkte. Terwijl ambtenaren van de Ambassade zich zorgen maken over 'maatschappelijke wrijvingen' en 'opkomende anti-Amerikaanse gevoelens' staan ze achterdochtig tegenover het Vietnamese voorstel om een Amerikaanse universiteit te stichten in Saigon. "Er is al teveel Amerikaanse invloed, de Vietnamezen horen hun eigen nationale instellingen te ontwikkelen." De Amerikanen hebben werkelijk geen talent voor kolonisatie.

Daar zij een al te openlijke rol in de behartiging van de Vietnamese zaken afwijzen, hebben de Amerikaanse burgerlijke autoriteiten tot nog toe de rol gespeeld van Hamlet in de Amerikaanse militaire opvoering van Macbeth, en zij blijven dat doen. Tot 1962 baseerde de USAID haar beleid in Vietnam op de volgende algemene principes: a) het verstrekken van geldleningen aan de regering voor de economische ontwikkeling en de opbouw van eigen instellingen op lange termijn; b) het verlengen van kredieten om de betalingsbalans van het land te herstellen. Nadat door de Diem-regering was gevraagd om een plan op te stellen en uit te voeren voor strategische dorpen, begon de USAID voor het eerst binnen het kader van het regeringsapparaat te werken. Hoewel men ervoor terugschrok de verantwoordelijkheid voor het hele burgerlijke bewind op zich te nemen, zond de USAID vertegenwoordigers naar de provincie en begon zij een beleid uit te stippelen. Gekonfronteerd met een explosieve toestand op het platteland, besloten de USAID-ambtenaren dat hun eerste pogingen erop gericht moesten zijn om de boeren te winnen voor de nationale regering. Omdat toen de bevolking in de steden nog geringer was en betrekkelijk geïsoleerd van de plattelandsbevolking en van de door de oorlog aangerichte verwoestingen, kwam men tot de konklusie dat de steden voorlopig nog even met rust gelaten konden worden; op het platteland, zo redeneerde men, zou men met de beperkte middelen, en niet gehinderd door grote ontwikkelingsprojecten, een aantal kleine, goedkope programma's kunnen uitvoeren: scholenbouw, het fokken van varkens, uitbreiding van de landbouw, enz.

USAID-ambtenaren hadden vertrouwen in de pacifikatie. Om de diverse plannen te ondersteunen - zoals Diems plan voor de strategische dorpen, generaal Khanh's plan voor 'New Life' dorpen, de politieke actiegroepen, en het Revolutionaire Ontwikkelings Plan - werden er bruggen, varkensboerderijen en scholen gebouwd, of het leger (of de legers) die voldoende kon beschermen of niet. In de meeste gevallen kwam het erop neer, dat men de boeren vroeg, elke dag opnieuw hun leven voor de regering in de waagschaal te stellen uit pure dankbaarheid. Na vier jaar, waarin men veel ervaring had opgedaan en staf en investeringen enorm zijn toegenomen, houdt de USAID nog steeds vast aan het oorspronkelijke plan om het platteland te ontwikkelen en aarzelt men nog steeds tussen angst om te veel bij de zaak betrokken te worden en vrees om ondoelmatig te werken. Intussen is al het overige veranderd. Tegen het voorjaar van 1965 is het gedeelte van Vietnam dat effectief door de regering werd beheerst, door de ernstige vermindering van de veiligheid, die na de val van de Diem-regering optrad, tot bijna niets gereduceerd; toen betraden de Amerikanen het strijdtoneel.

Op de in februari 1966 gehouden konferentie van Honolulu hebben President Johnson en Premier Ky hun regeringen plechtig beloofd 'de strijd aan te binden tegen hongersnood, onderontwikkeling en ziekten' en 'te werken aan de sociale revolutie'. Hoewel deze beloften golden voor het gehele Vietnamese volk, hebben zij natuurlijk alleen betrekking op de bevolking in de gebieden die door de regering beheerst worden. Aangezien de steden en de provinciale hoofdplaatsen 60 tot 70% van deze bevolking omvatten en zij ook de centra van 'honger, onderontwikkeling en ziekten' zijn, had men mogen veronderstellen dat de beloften van de Honolulu-konferentie omvangrijke plannen voor nieuwe stadsontwikkeling inhielden. Uit 'het werk aan de sociale revolutie' had men mogen afleiden dat de twee regeringen hervormingen in de steden beoogden, waar vooruitstrevende jonge leiders klaar staan, die nu, doordat ze niet in dienst zijn van het burgerlijk bestuur, hun kans afwachten.

Op zijn perskonferentie van 6 oktober 1966 sprak President Johnson nogmaals over de konferentie van Honolulu in februari 1966, "die ik bijzonder succesvol vond. Op deze bijeenkomst bevestigde de regering van Zuid-Vietnam opnieuw... dat zij vastbesloten was alle pogingen in het werk te stellen om de gezondheid, het onderwijs en de landbouw te verbeteren, vooral op het platteland". (onderstreping van de schrijfster)

Op het platteland van Vietnam, waar vroeger de dorpspoort de keizerlijke wet buitensloot, vormt deze poort nog steeds een belemmering voor modernisering en opname in nationaal verband. Alleen in de steden, waar oude gewoonten en gevoelens van saamhorigheid verdwijnen onder druk van de oorlog, kan generaal Ky weer nieuwe inhoud geven aan de versleten uitdrukking 'sociale revolutie'. Als Amerika en Vietnam in Honolulu hun plannen opstelden om de plattelandsbevolking van de Vietcong te vervreemden, zouden ze voor de geloofwaardigheid hun plannen moeten uitvoeren in de gebieden die onder hun controle staan.

Tegenwoordig zijn de steden niet meer geïsoleerd van het platteland; tussen de vluchtelingen en hun familieleden in de betwiste gebieden bestaat een volledige communicatie - en die is overtuigender dan de radio. In de strijd tegen de krachten van een werkelijke revolutie kan de onverschilligheid van de autoriteiten tegenover de steden alleen maar voortkomen uit de overtuiging dat in dit land, met zo weinig waar een burger dankbaar voor kan zijn, de voordelen van zekerheid en veiligheid, plus een grote troepenmacht, wel voldoende zullen zijn om zich van de medewerking van de bevolking in de steden te verzekeren.

Hoewel de laatste paar jaren hun tol geëist hebben in geheel Vietnam, hebben vooral de vluchtelingen begrepen wat de gevolgen zijn voor hun land van een oorlog in de 20e eeuw. Verdreven van hun landerijen en uit hun dorpen, hebben de vluchtelingen zich met al hun bezittingen verplaatst naar een gebied waar ze niet kunnen wennen. Tussen de puinhopen van de dorpen rondom de ontredderde steden klampen zij zich vast aan de gewoonten van een maatschappij die niet meer bestaat. Hun kinderen, de eerste generatie stadsmensen, kunnen zij geen alternatief bieden. Zonder opleiding of vakbekwaamheid, zonder een bepaald levenspatroon, zullen deze kinderen, als de oorlog zo voort blijft duren, de voornaamste bron van binnenlandse moeilijkheden worden voor de Republiek Vietnam.

De toestand in de steden is kritiek, en toch hebben de regering Ky en zijn Amerikaanse adviseurs het proces van de verstedelijking niet onder de loep genomen, maar men is blijven uitgaan van de oude veronderstellingen en men is blijven werken met de oude onvolkomen programma's. Hoewel weinig Vietnamezen dit zullen inzien, zal de nieuwe generatie stadskinderen de Ameri-

kanen, die hun eigen jeugd in een achterbuurt hebben doorgebracht, maar al te bekend voorkomen.

DE AFGROND TUSSEN WASHINGTON EN HANOI

"De berichten van de laatste twee dagen schijnen in werkelijkheid niet veel verandering in Hanoi's onderhandelingspositie te tonen. Maar als Washington denkt van wel, des te beter, want Washington kan meer doen om de oorlog te beëindigen dan Hanoi. Hoop werd gewekt door het interview van Harrison Salisbury met de premier van Noord-Vietnam, Pham Van Dong, maar deze werd door het voorlopige antwoord van het State Department gedeeltelijk getemperd. Volgens het verslag zou Pham Van Dong gezegd hebben dat zijn verklaring van april 1965 (met de befaamde vier punten) gezien moet worden als een grondslag voor een schikking en niet als voorwaarden vóór onderhandelingen. Dat is natuurlijk precies wat er ook in de tekst staat: "De regering van de Democratische Republiek Vietnam is van mening dat het hierboven uiteengezette standpunt de grondslag is voor de meest gezonde politieke oplossing van het Vietnamese probleem." Letterlijk genomen dringt de verklaring er dus niet op aan dat aan het eerste punt (de terugtrekking van de Amerikaanse troepen) voldaan moet zijn voordat besprekingen kunnen beginnen. Toch hebben veel Amerikanen (en vooral de Amerikaanse regering) het zo opgevat en daarom kan Pham Van Dong's verzekering nieuw lijken.

De Amerikaanse regering kan zich voor haar eigen interpretatie beroepen op andere teksten, want de regering in Hanoi heeft herhaaldelijk gevraagd om de vier punten te 'aanvaarden' (nog steeds eerder als 'basis' dan als voorwaarde vooraf). Hanoi deed dat met name na de pauze van 37 dagen in de bombardementen vorig jaar, gedurende welke pauze de landing van duizenden Amerikaanse troepen en het lanceren van aanvallen te land in Zuid-Vietnam haar er duidelijk van overtuigden dat de vrede die de Verenigde Staten aanboden, alleen op Amerikaanse voorwaarden te verkrijgen zou zijn.

Desalniettemin hebben een aantal buitenlanders uit officiële Hanoi-bronnen dezelfde verzekering gekregen als Salisbury (1) en deze zijn privé of publiek aan Washington doorgegeven. Er is geen duidelijk antwoord op gekomen en soms heeft de regering in Hanoi niet eens tijd voor een antwoord gelaten; er werden binnen enkele dagen verklaringen afgelegd bars genoeg om Washington in staat te stellen er aanspraak op te maken ze terecht te negeren. Maar toen Pham Van Dong tien maanden geleden Prof. La Pira hetzelfde vertelde wat hij nu tegen Salisbury zei, wachtte de Noordvietnamese regering tot na een ontmoedigende reactie van Washington alvorens te ontkennen dat het onderhandelingen had gezocht. Zelfs toen vroeg het slechts 'erkenning' en niet 'aanvaarding' van de vier punten. Dat is ook het woord dat Mai Van Bo, de algemeen-gevolmachtigde van de Noordvietnamese missie in Parijs, gisteren gebruikte.

De moeilijkheid is dat de houding van Washington en van Hanoi tegenover onderhandelingen niet alleen verschillend zijn, maar onverenigbaar. Washington dringt aan op zekerheid van een tegenprestatie als de bombardementen gestopt worden. Maar Hanoi weigert, net zoals Londen in 1940, om te onderhandelen onder dwang en zou zelfs een opschorting van de bombardementen als een dreiging opvatten, een dreiging namelijk dat de bombardementen opnieuw zouden beginnen als het niet voldoende meegaand zou zijn tijdens onderhandelingen. Hanoi kan ook het gevoel hebben dat de Amerikanen nu te sterk verstrikt zijn in de oorlog dan dat zij met iets anders dan met kapitulatie tevreden zouden zijn. En dat zou best eens juist kunnen zijn.

Dus kan Washington geen expliciet antwoord krijgen; het maximum waarop het kan hopen is het soort hints dat Dong aan Prof. La Pira en aan Salisbury gaf, en op dat Bo gisteren in Parijs gaf. Als de Amerikaanse regering Oe Thants advies op zou volgen en de bombardementen zou stopzetten, dan zou een nieuwe situatie voor Hanoi geschapen zijn, een situatie waarin, zoals Bo zei, het de Amerikaanse voorstellen om tot 'kontakt' te komen zou kunnen 'bekijken en bestuderen'. Maar Hanoi zal niet naar de onderhandelingstafel worden gebombardeerd. Er is nog geen reden om aan te nemen dat Hanoi niet eerst het land tot vernietiging toe zou laten bombarderen. Ongelukkigerwijs heeft Washington, te oordelen naar de verklaring die een zegsman van het State Department gisteren gaf, door opnieuw aan te dringen op wederkerigheid, het nog steeds niet begrepen."

(The Guardian, 6-1-'67)

(1) Behalve naar de verklaringen die in het stuk zelf worden genoemd (die namelijk van La Pira, Salisbury en van Mai Van Bo) verwijzen wij o.a. naar verklaringen uit mei '66 door Mai Van Bo te Parijs (zie VB nr 9, p. 9) en die bij het bezoek van De Gaulle in Cambodja in septem-

ber '66 (zie VB nr 9, p.10) en de onderhandelingspogingen van Oe Thant in december '63, augustus '64 en januari '65, waarbij van Noordvietnamese zijde geen precondities werden gesteld (zie Newsweek 5-12-'66). Red. VB

BEKNOPT OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN

van 30 december 1966 - 12 januari 1967

- 30 december - Engeland dringt er bij de regeringen van de Verenigde Staten, Noord- en Zuid-Vietnam op aan het vuren te staken. China beschuldigt Engeland de basis Hongkong ter beschikking te stellen voor de Amerikaanse operaties in Vietnam. Thailand zal 7 à 800 'junglegevechtsspecialisten' naar Vietnam sturen.
- 31 december - Op de brief van Goldberg van 19/12 antwoordt Oe Thant dat het initiatief tot oplossing van het Vietnamese konflikt bij de Verenigde Staten dient te liggen, en herhaalt zijn 'drie punten'. Deze worden eens te meer door Washington verworpen, met name wordt geweigerd de bombardementen onvoorwaardelijk stop te zetten. Het Nationaal Bevrijdings Front kondigt een bestand van een week aan voor het Vietnamese (Tet-) Nieuwjaar, van 8-15 februari. Het oudejaarsbestand begint om zeven uur plaatselijke tijd. Rusland verwerpt de Engelse oproep tot een wapenstilstand.
- 1 januari - In zijn Nieuwjaarsboodschap eist De Gaulle het vertrek der Amerikaanse troepen uit Vietnam. Van beide partijen worden bestandsschendingen gemeld. Noord-Vietnam verwerpt het Britse vredesinitiatief, o.m. omdat het bevrijdingsfront niet genoemd wordt. Het bevrijdingsfront laat enige honderden Zuidvietnamese en twee Amerikaanse gevangenen vrij.
- 2 januari - Om zeven uur eindigt het oudjaarsbestand. In een luchtgevecht 50 km ten noordwesten van Hanoi worden door de Amerikanen zeven Noordvietnamese Mig-straaljagers neergeschoten. In 1966 zijn volgens Amerikaanse opgaven 20.242 Vietcong-militairen naar Saigon overgelopen, waaronder verscheidenen meerdere malen. Hoewel sinds oktober de doodstraf op desertie staat, zijn er t/m november 109.000 Saigonsoldaten gedeserteerd. Amerikaanse helikopters bombarderen het Cambodjaanse grensdorp Ba-thu.
- 5 januari - Bij de strijd in Zuid-Vietnam zijn nu bijna een half miljoen Amerikanen betrokken (245.000 man landstrijdkrachten, 23.000 zeestrijdkrachten, 68.000 mariniers, 45.000 luchtmachtstrijdkrachten, 50.000 op de Zevende vloot, 25.000 in Thailand en 8.000 op Guam). Hierbij komen nog 732.000 man van het Zuidvietnamese leger en 57.000 bondgenoten. De Amerikaanse verliezen bedroegen volgens Amerikaanse opgaven in 1966 5.899 doden en 40.633 gewonden, vermisten en gevangenen.
- 6 januari - Saigon heeft zijn militaire begroting voor '67 met 20% verhoogd tot 42,5 miljard piasters. De militaire uitgaven zullen nu 56% van de begroting uitmaken. In de Mekongdelta, waar tot nog toe uitsluitend Zuidvietnamese soldaten vochten, heeft voor het eerst een grootscheepse invasie van Amerikaanse mariniers plaatsgehad: operatie 'Deckhouse Five'. Hanoi heeft zich, in antwoord op de tweede vredesboodschap van Engeland, eens te meer uitgesproken voor zijn 'vier punten' als basis voor een oplossing van het Vietnamese konflikt.
- 7 januari - De Franse minister van Buitenlandse Zaken, Couve de Murville, bepleit in een radio-interview een non-interventiepolitiek, en ontkent dat er in Vietnam sprake is van 'agressie uit het noorden'. Een overval van het bevrijdingsfront op de basis Pleiku bracht de Amerikanen grote verliezen aan manschappen en materiaal.
- 9 januari - 15.000 Amerikanen nemen deel aan een operatie om de 'ijzeren driehoek', 40 km ten noordwesten van Saigon, 'onbruikbaar te maken voor Vietcong-activiteiten'. Vorige week zijn pamfletten uitgeworpen om de bewoners op te roepen te evakueren. Vanaf vandaag zal ieder die aangetroffen wordt, als 'Vietcong' beschouwd worden. Met bulldozers zal alles binnen de driehoek geëgaliseerd worden. Bij Saigon heeft het bevrijdingsfront vier schepen beschadigd. In een rapport van de Amerikaanse organisatie voor economische hulp staat dat 5-6% van de totaal \$ 455 miljoen van 1966 gestolen is of in handen van de vijand is gevallen. Van deze hulp komt 9% ten goede aan de landbouw.

- 10 januari - In zijn jaarlijkse toespraak, 'the State of The Union', is president Johnson niet optimistisch over een spoedige beëindiging van de oorlog, en zal de belastingen verhogen om de toenemende kosten te bestrijden. Wegens de verontwaardiging over de vele burgerslachtoffers ten gevolge van de bombardementen op Hanoi zullen voorlopig aldaar geen doelen meer gebombardeerd worden. Oe Thant verklaart op een perskonferentie dat er geen kans op vrede is, zolang de Amerikanen Noord-Vietnam blijven bombarderen. Verder benadrukt hij de onafhankelijkheid van het bevrijdingsfront van Hanoi.
- 11 januari - De Verenigde Staten zullen de regering van Thailand vragen de luchtbasis Sattahip ter beschikking te stellen van de B-52 bommenwerpers, die na de Japanse weigering om Okinawa hiervoor te gebruiken op Guam gestationeerd zijn. Hanoi waarschuwt Thailand scherp tegen deze stap. De operatie in de ijzeren driehoek heeft 115 doden en 4000 vluchtelingen opgeleverd, in de Mekongdelta zijn 5 'Vietcong' gedood.

(Le Monde - NRC - Utrechts Nieuwsblad)

UIT HET PAROOL 14-1-67

U heeft groot gelijk. Al die mensen die eisen dat Amerika de bombardementen op Noord-Vietnam staakt en de Vietcong erkent, bekijken de zaak veel te eenzijdig. Waarom eisen ze niet gelijk dat Noord-Vietnam de bombardementen op Amerika staakt. En laat de Vietcong ook eindelijk de Amerikaanse regering (de politieke afdeling van het Amerikaanse leger) eens erkennen. Schande!

Leiden

H. M. LINTHORST

MEDEDELINGEN

Vietnamese muziek. G. van Beusekom, Palembangstraat 50, Amsterdam, tel. 949525, heeft een grammofoonplaat met liederen van het Nationaal Bevrijdingsfront (niet de bekende Franse plaat), die hij voor belangstellenden op toe te zenden taperecorderband wil kopiëren. Opgeven: volspoor/halfspoor, en snelheid.

Teach-in Haarlem op vrijdag 24 februari, 8 uur, in Café Brinkman, Grote Markt, o.l.v. Mr. Cammelbeek. Georganiseerd door Aktiegroep Vietnam, Humanistisch Verbond, Comité voor de Vrede, ANJV, PSJW, ARJOS, JOKVP, CHJG, PSP, CPN, PvdA.

De redactie van het bulletin vraagt medewerkers die af en toe een artikel uit het Frans, Duits of Engels in goed Nederlands kunnen vertalen en deze vertaling getyped af kunnen leveren.

Aktiegroep Vietnam Rotterdam (Josephstraat 141, tel. 010-254118) organiseert zaterdag 21 januari haar maandelijkse demonstratie. Aanvang 14 uur op het Stadhuisplein.

Comité Vietnampetitionnement (J. D. van Mellestraat 13, Goes) heeft zich ten doel gesteld het aantal handtekeningen per 15 februari op 100.000 te brengen. Lijsten en kaarten om handtekeningen op te verzamelen en op verkiezingsbijeenkomsten te gebruiken, zijn te bestellen bij D. J. de Waard Jr., Lopende Diep N. Z. 1, Groningen.

Amsterdam: THEATER TERZIJDE OVER VIETNAM, een avond met teksten en berichten over de oorlog in Vietnam, 11 - 25 februari. Plaats: Sigma Centrum, Kloveniersburgwal 87-89. Aanvang: 20.30 uur. Prijs f 4,- (voor ASVA-leden en Jeugdpasspoorthouders en andere personen onder de 20 jaar: f 2,50). Voorbereiding en medewerking: Nelly Frijda, Anne Marie Prins, Bep Visser, Peter de Baan, Walter Barten, Jan Kassies, Jeroen Krabbé, Tim Krabbé, Hidde Maas en Jan van Vlijmen.

RECENTE LITERATUUR OVER VIETNAM

Vietnam en de wereld in 1966, door Dr. L. de Jong, Meulenhoff, Amsterdam (dec) 1966. Een selectie van in het afgelopen jaar op pag. 2 van Vrij Nederland verschenen beschouwingen, aangevuld met een aan Vietnam gewijde inleiding. Ongeveer 50 pagina's van dit boekje, dat ook over andere onderwerpen handelt, zijn aan Vietnam gewijd. f 2,50.

The politics of escalation in Vietnam, A 'citizens' white paper!, door profs. Franz Schurmann, Peter Dale Scott, Reginald Zelnik e. a., Fawcett Premier Book New York (okt) 1966, f 3,50. Dit rapport is een studie van een aantal hoogleraren van de University of California en de Washington University over de achtergronden (met name de situatie in Saigon) van de diverse escalatiestappen. Onder de titel 'Waar zijn de Vredesstichters?' plaatsten wij in VB 10 (15 okt. 1966) er een zeer summier uittreksel uit.

Le Vietnam socialiste, une économie de transition, door LêChâu, verschenen in de serie 'économie et socialisme', Francois Maspero, Parijs (begin) 1966. NF 33. -. Een diepgaande, waar nodig kritische, wetenschappelijke studie over de Noordvietnamese economie door een in Parijs wonende Vietnamese Marxist. Moeilijk.

Een dag in Vietnam, door Max Nord, Nijgh en van Ditmar, Rotterdam (okt) 1966. Een verzameling (zeer oppervlakkige) reportages van een reis die de auteur in maart 1966 voor het Parool door Zuid-Vietnam maakte. Is ook aan andere gebieden gewijd.

DRUKWERK

Frankering
bij abonnement
AmsterdamAfz.: Vietnam Bulletin
ASVA
Weesperstraat 51
Amsterdam-4
HOLLAND